

Rapporten All-Archeo bv 2315

Archeologienota
Buggenhout – Hanenstraat 231

Natasja Reyns en Jordi Bruggeman

Bornem
2025

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv

Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns en Jordi Bruggeman

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2025/12.807/165

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	7
2.3	Onderzoeksopdracht	8
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	8
2.3.2	Beschrijving geplande werken	9
2.3.3	Werkwijze	13
2.4	Assessmentrapport	13
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	13
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	20
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	24
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	27
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	27
3	Samenvatting	30
4	Bibliografie	31
4.1	Publicaties	31
4.2	Websites	31
5	Bijlagen	32
5.1	Archeologische periodes	32

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2025C79

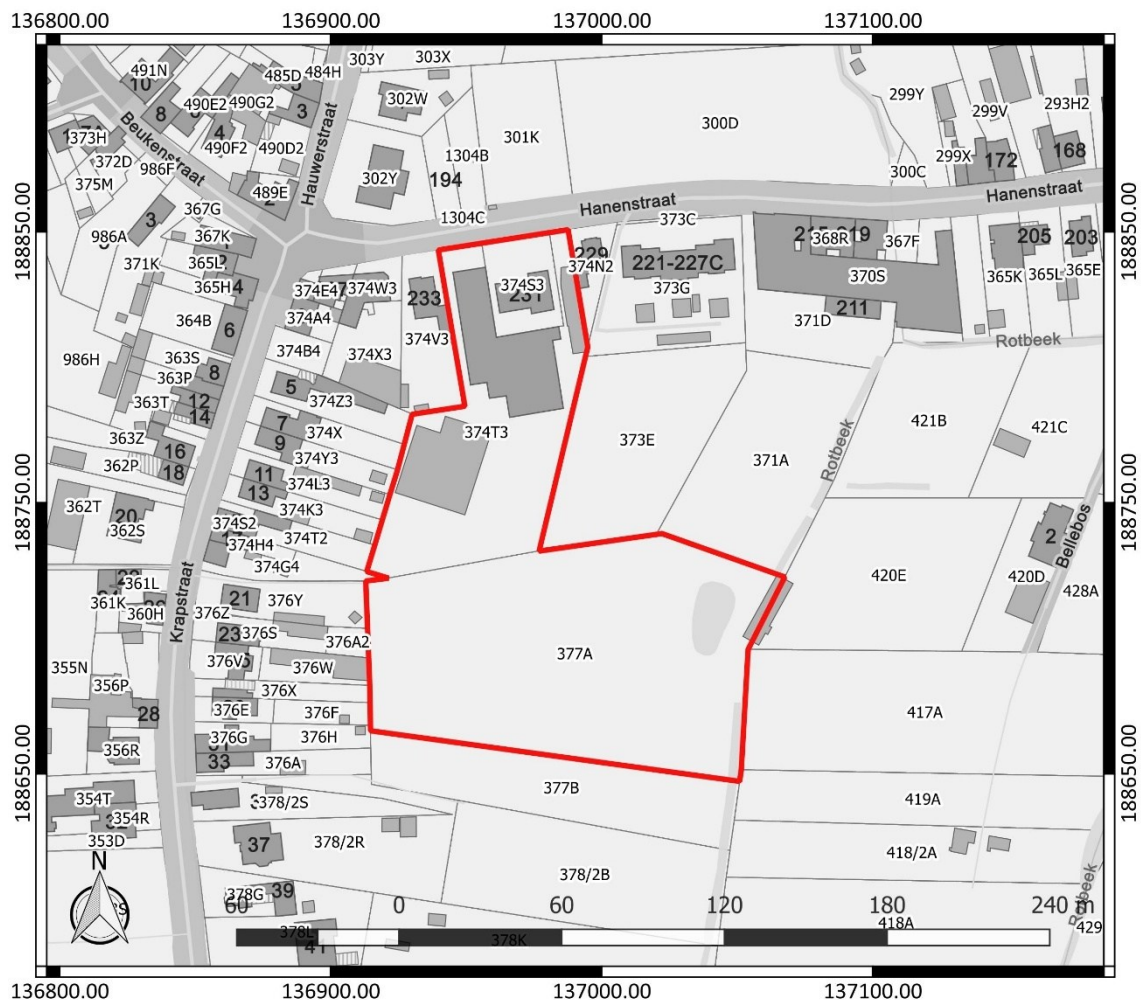
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

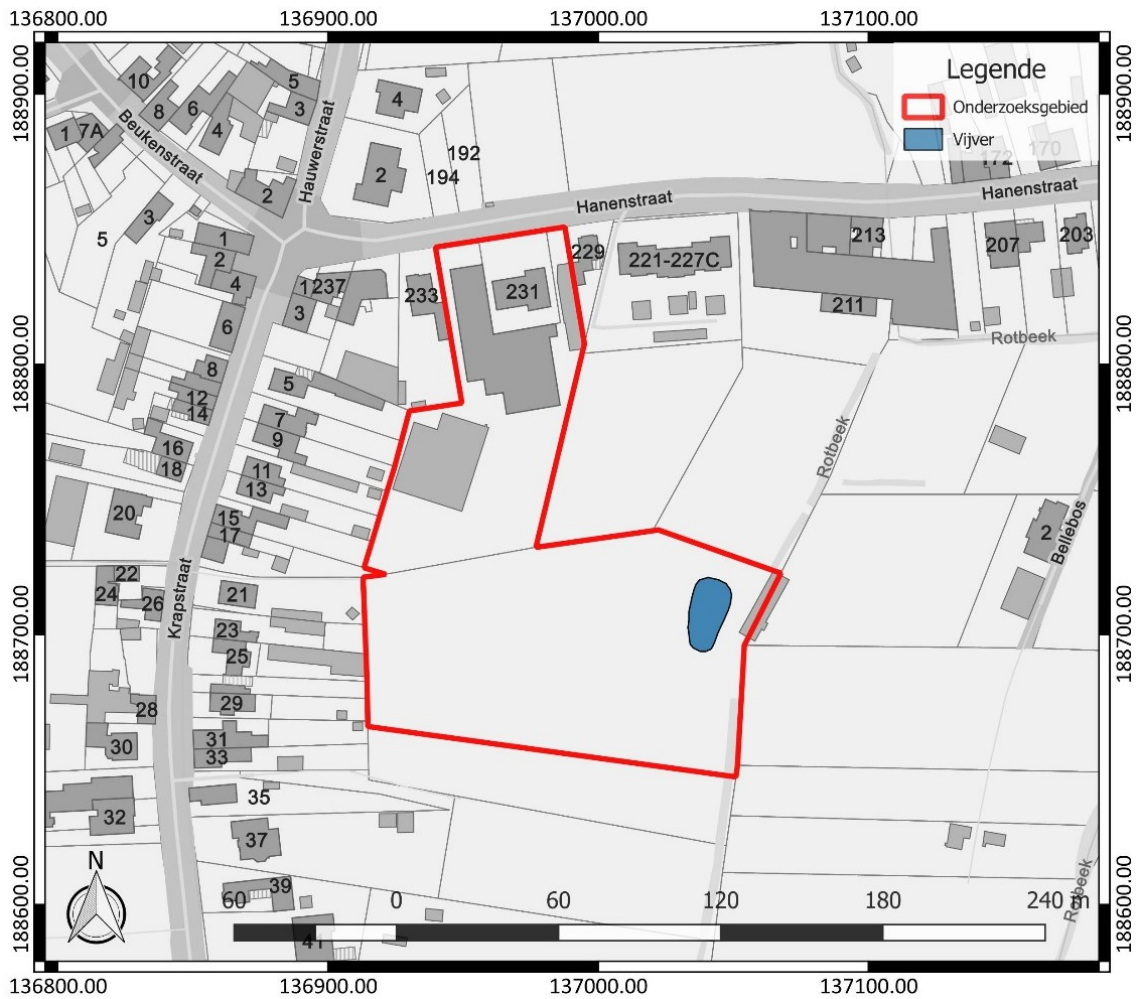
Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): provincie Oost-Vlaanderen, Buggenhout, Hanenstraat, Hoge Linde

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 136912.96, 188647.24
- 137067.58, 188850.80

Kadastraal plan:

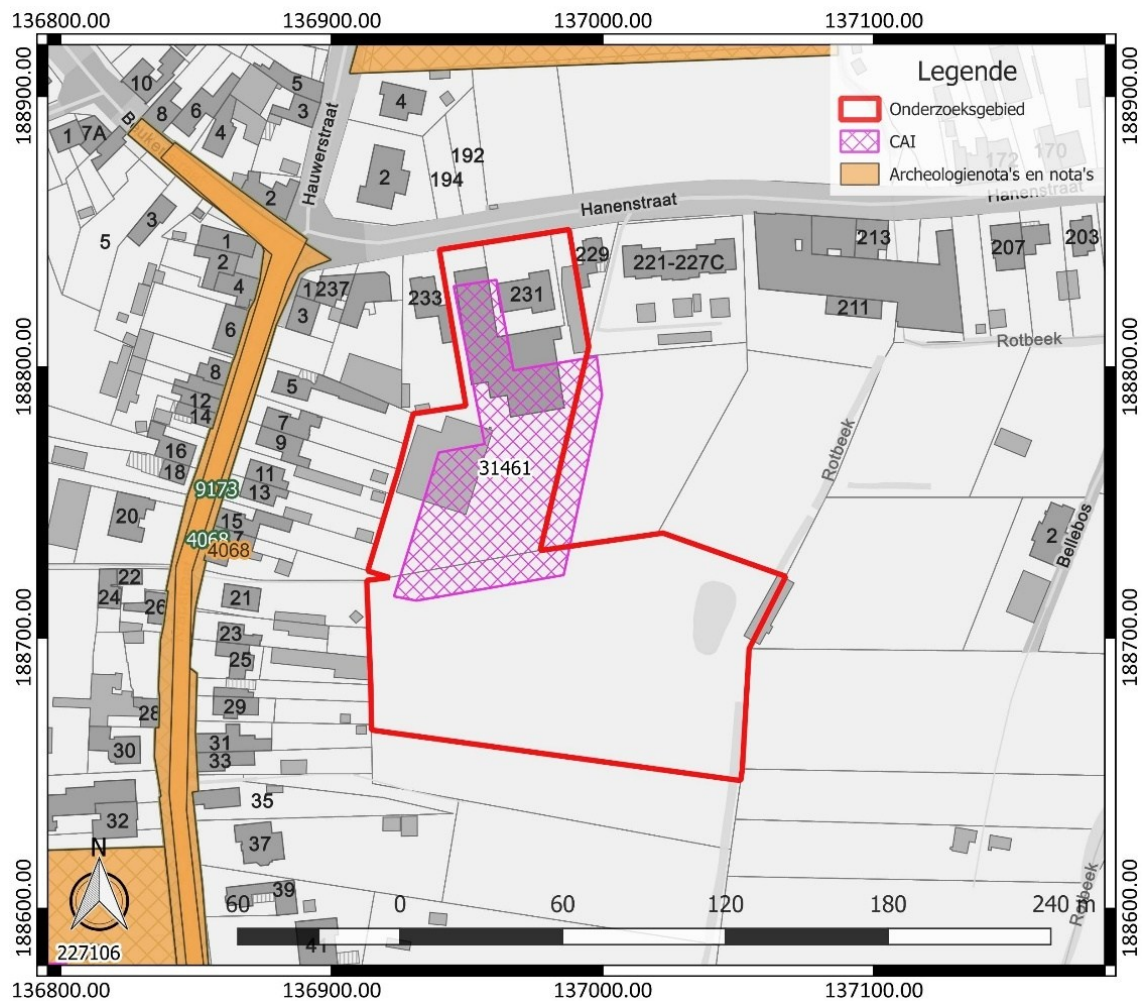

Figuur 3: Verstoringenkaart weergegeven op het kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

2.2 Archeologische voorkennis

Binnen het onderzoeksgebied vinden we in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) de aanduiding van een 17de-eeuwse brouwerij, die waarschijnlijk omstreeks het midden van de 18de eeuw gestopt is (CAI ID 31461).³

³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: d'Hooge Linde [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/31461> (geraadpleegd op 14 maart 2025).

Figuur 4: Archeologische voorkennis weergegeven op het kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

2.3 Onderzoeksoopdracht

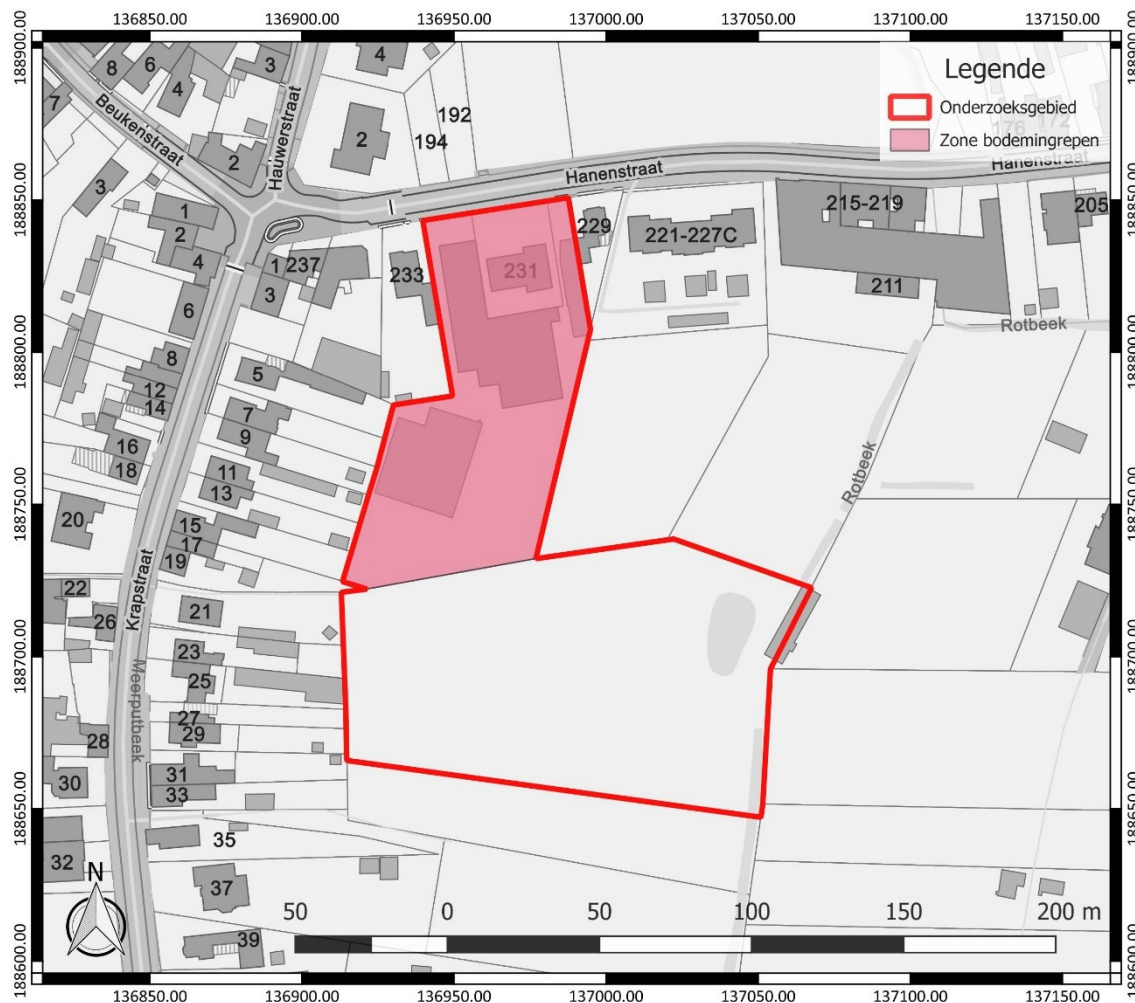
2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: binnen het onderzoeksgebied worden in het kader van de vergunningsaanvraag bodemingrepen gepland in een zone van ca. 6427 m².

Figuur 5: Aanduiding van de zone waar bodemingrepen gepland worden, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.3.2 Beschrijving geplande werken

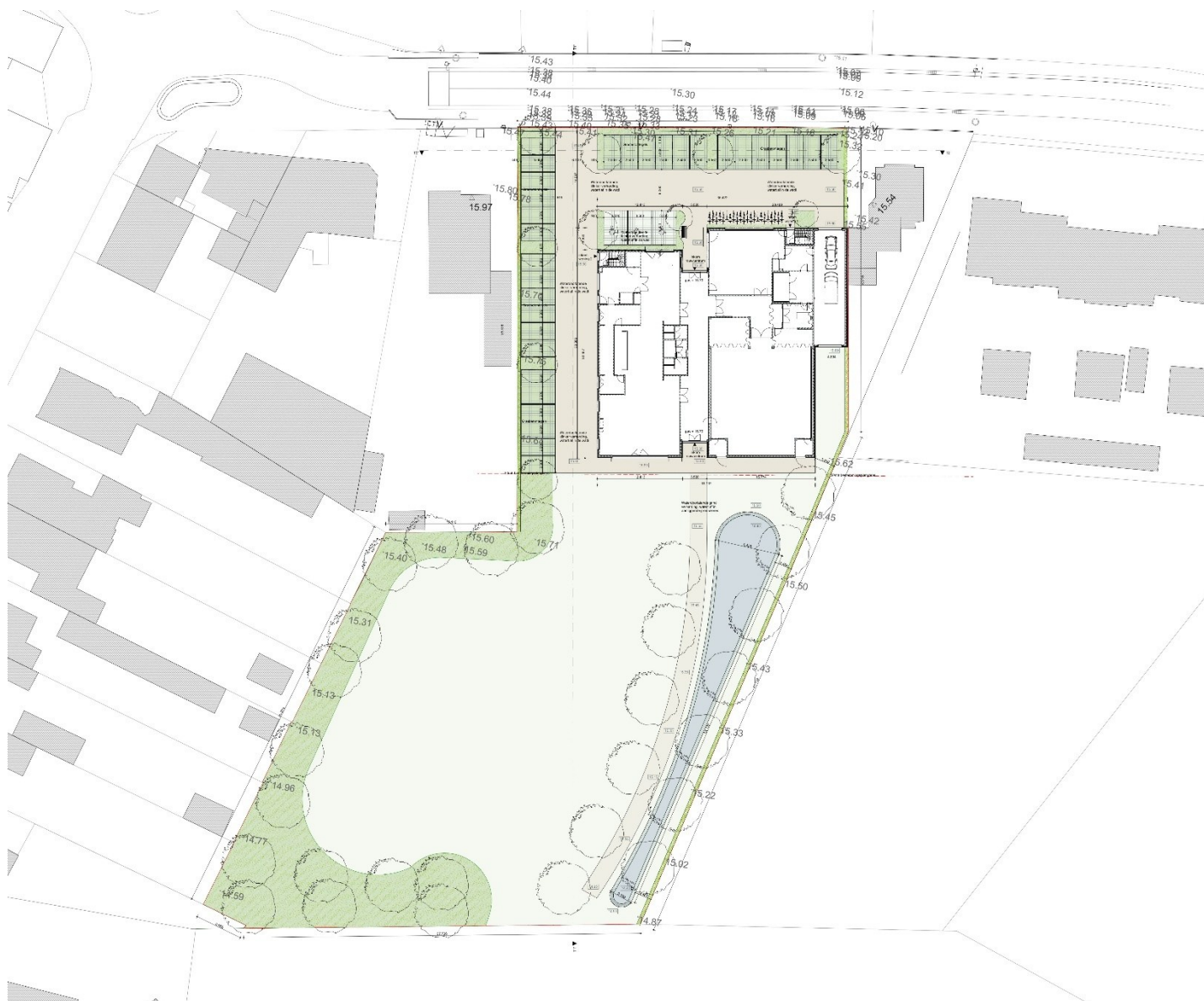
Op het terrein wordt de aanleg van een rouwcentrum voorzien. Daarvoor worden de bestaande bebouwing en verhardingen in het noorden van het onderzoeksgebied gesloopt. De bestaande bebouwing is voor zover bekend niet onderkelderd. In het noorden wordt vervolgens een nieuw gebouw opgericht, omgeven door verhardingen. Er worden waterdoorlatende parkeerplaatsen gerealiseerd.

Het nieuwe gebouw wordt niet onderkelderd. Het wordt uitgevoerd op een vloerplaat op volle grond met een verstoringsdiepte tot ca. 30 cm. Het gebouw wordt verder gefundeerd op funderingsbalken met een verstoringsdiepte van naar schatting maximaal ca. 1,00 m. De nieuwe bebouwing wordt verder ook nog voorzien van nutspuiten. De aanleg van nutspuiten kent een verstoringsdiepte die plaatselijk oploopt tot maximaal ca. 3,20 m.

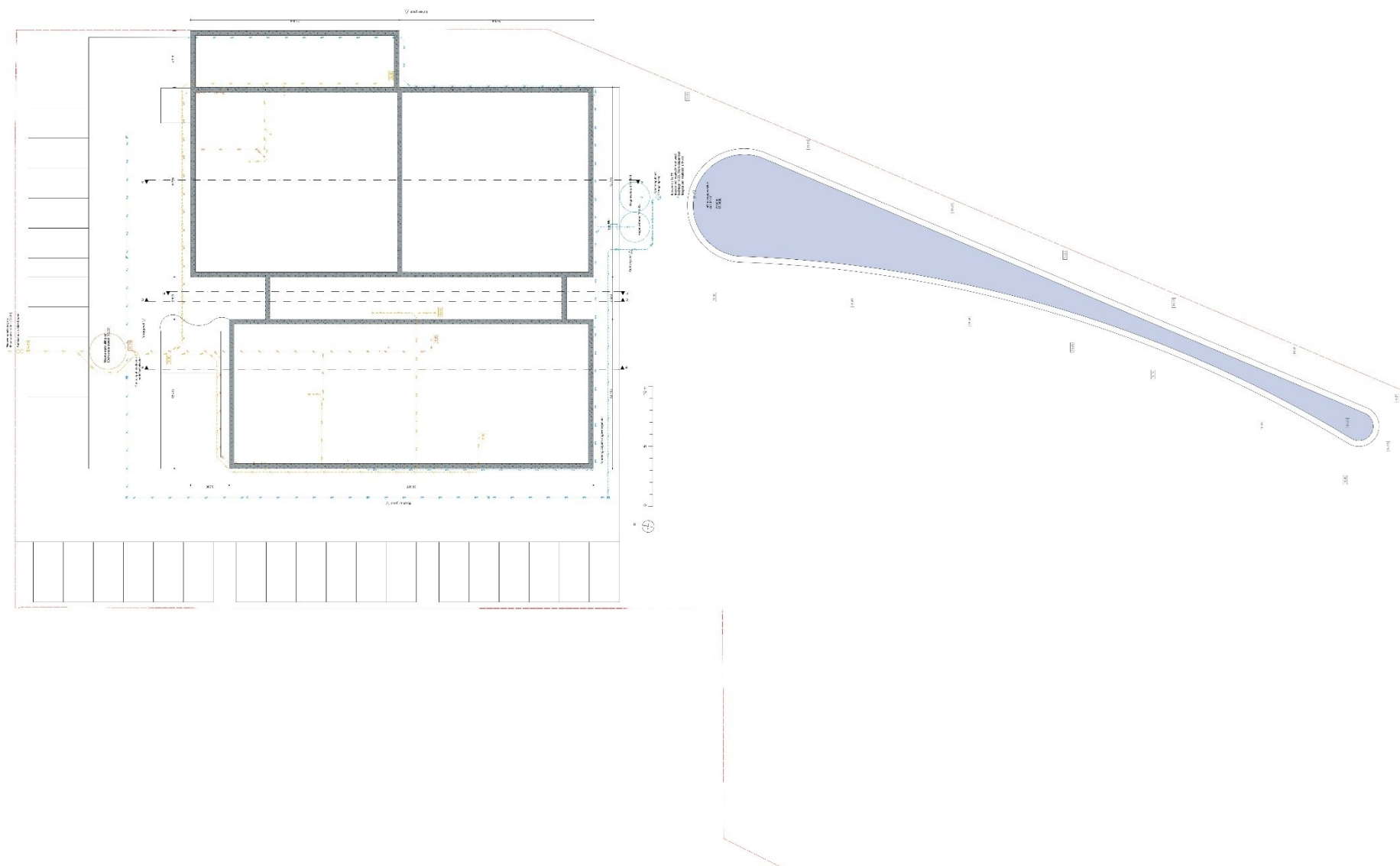
Ten zuiden van de nieuwe bebouwing zal omgevingsaanleg plaatsvinden, waarbij in een zone waar nu een serre staat en ter hoogte van een huidig kweekveld, gras wordt aangelegd. Verder wordt in een pad aangelegd, worden er bomen aangeplant en wordt een wadi aangelegd. Bodemingrepen gerelateerd aan groenaanleg kennen een verstoringsdiepte die ligt tussen ca. 40 cm en 1,00 m. De aanleg van een pad kent een verstoringsdiepte van ca. 40 cm en de aanleg van een wadi kent een verstoringsdiepte van ca. 50 cm.

Figuur 6: Inplantingsplan bestaande toestand

Figuur 7: Inplantingsplan ontworpen toestand

Figuur 8: Funderings- en rioleringsplan ontworpen toestand

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden vier momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

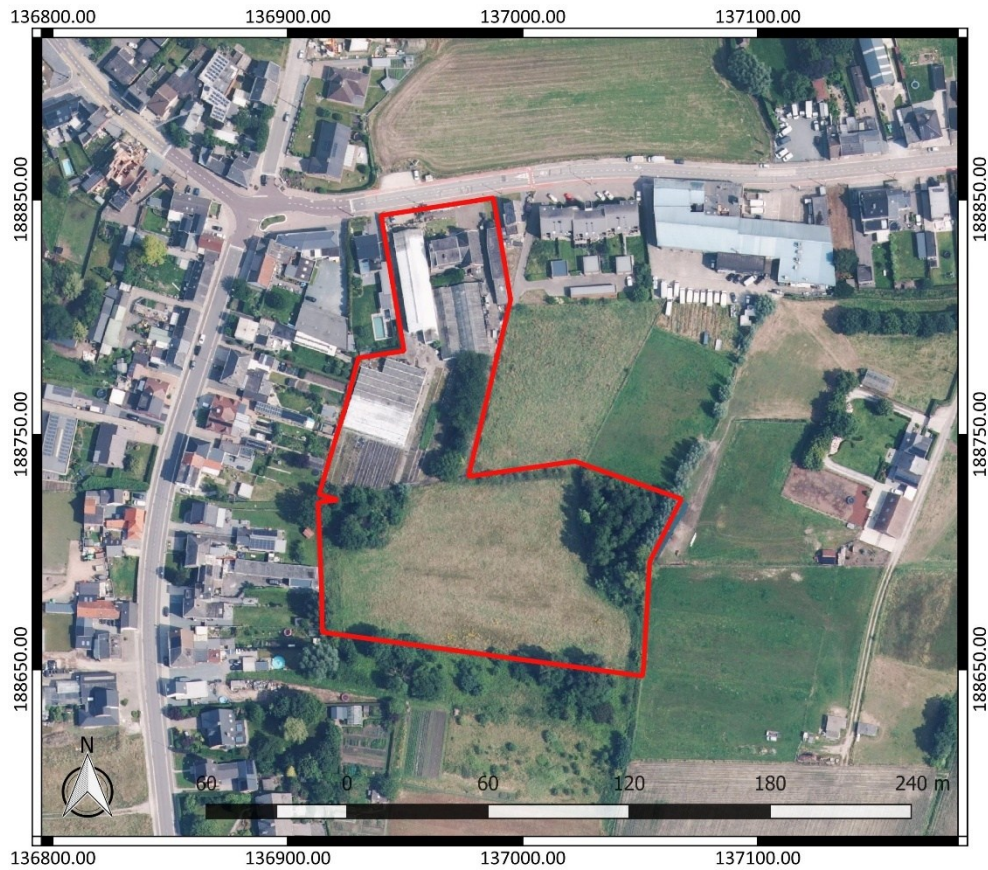
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

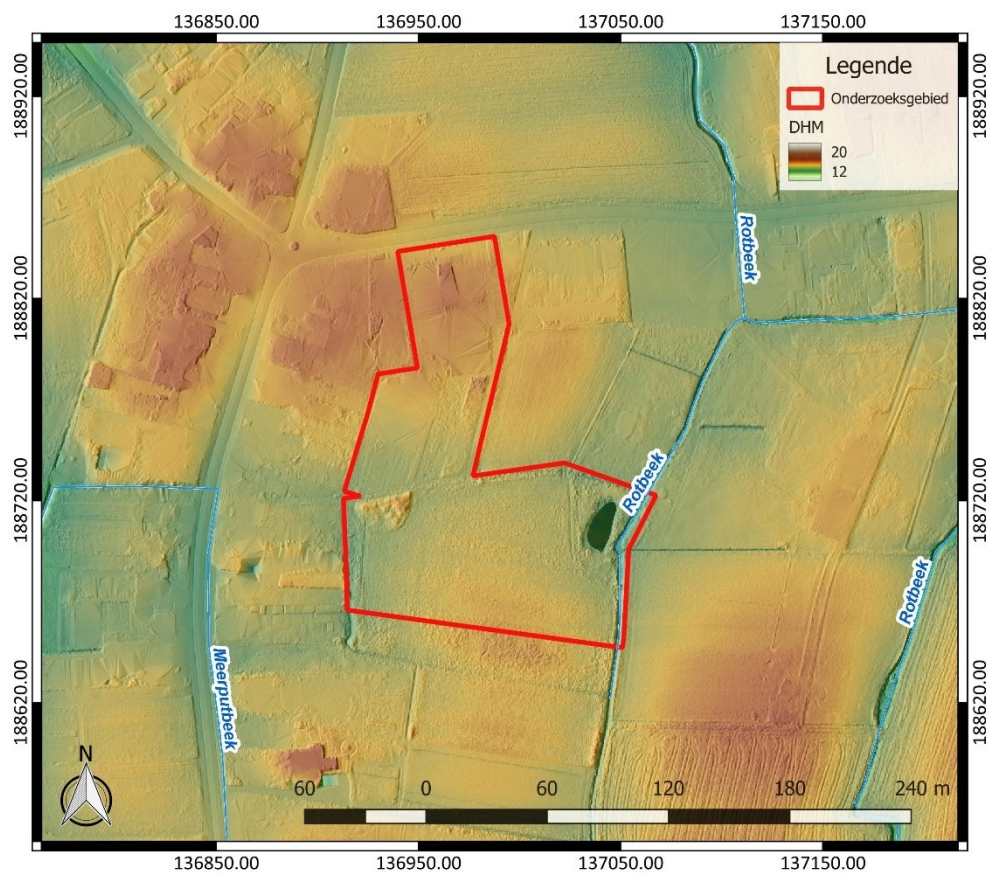
Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuiden van de Hanenstraat en ten oosten van de Krapstraat (Figuur 9). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden met een landelijk karakter en agrarische gebieden. Aan de oostzijde van het onderzoeksgebied stroomt de Rotbeek (Figuur 11). Verder ten oosten vinden we ook nog de Willekaaibeek en de Bosputbeek. Ten westen van het terrein stromen de Meirputbeek/Meerputbeek en de Zwarte Beek.

Geomorfologisch wordt de omgeving van Buggenhout bepaald door de cuesta van Opstal-Buggenhout-Malderen (Figuur 11). Ten noorden hiervan bevindt zich een vlak landschap met slechts enkele microverschillen.⁴ Het onderzoeksgebied is gelegen op de noordelijke uitloper van de cuesta (Figuur 10), op de overgang naar de vallei van de Schelde. Het kent een hoogte van 15,0 tot 16,0 m TAW (Figuur 12).

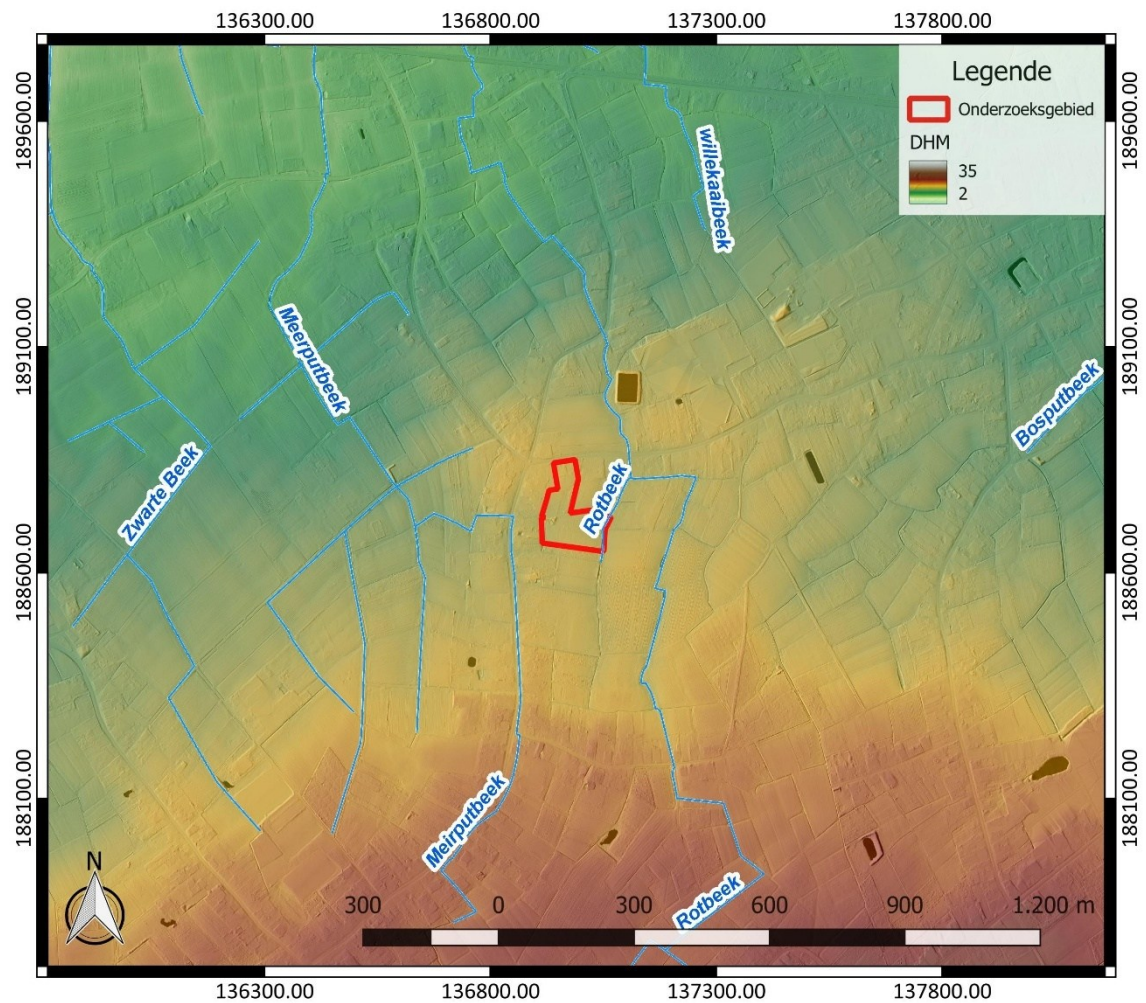
⁴ Bogemans 1996, 4

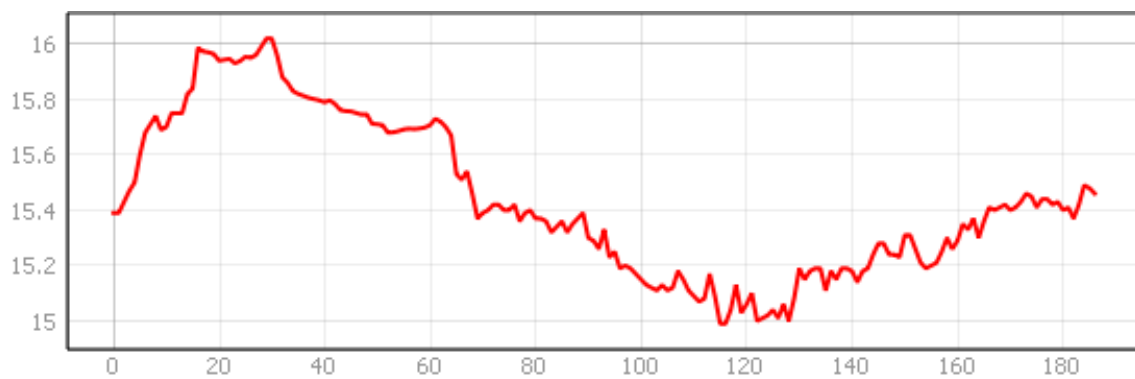
Figuur 9: Luchtfoto van 2024 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

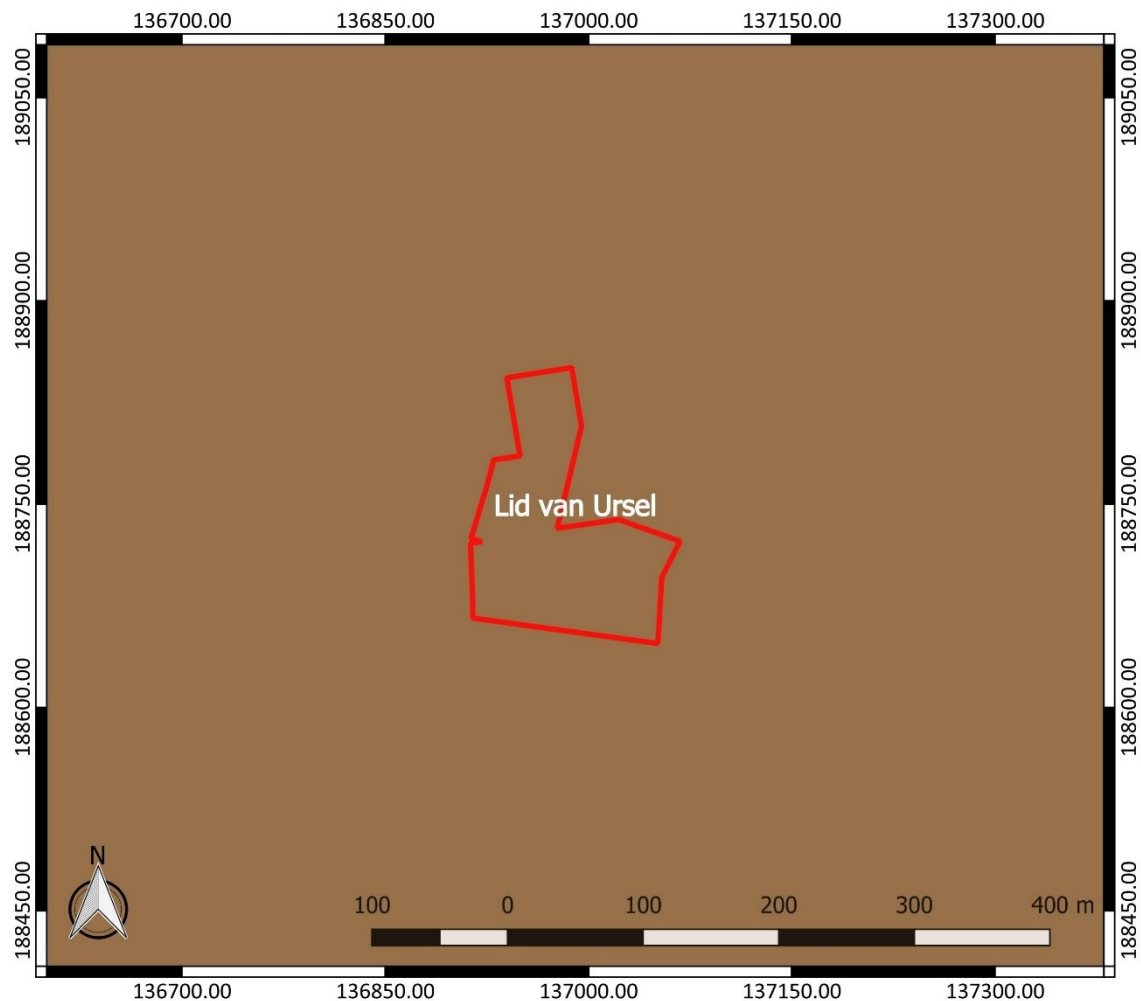
Figuur 10: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Multidirectional hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Figuur 11: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 12: Hoogteverloop van noord naar zuid over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

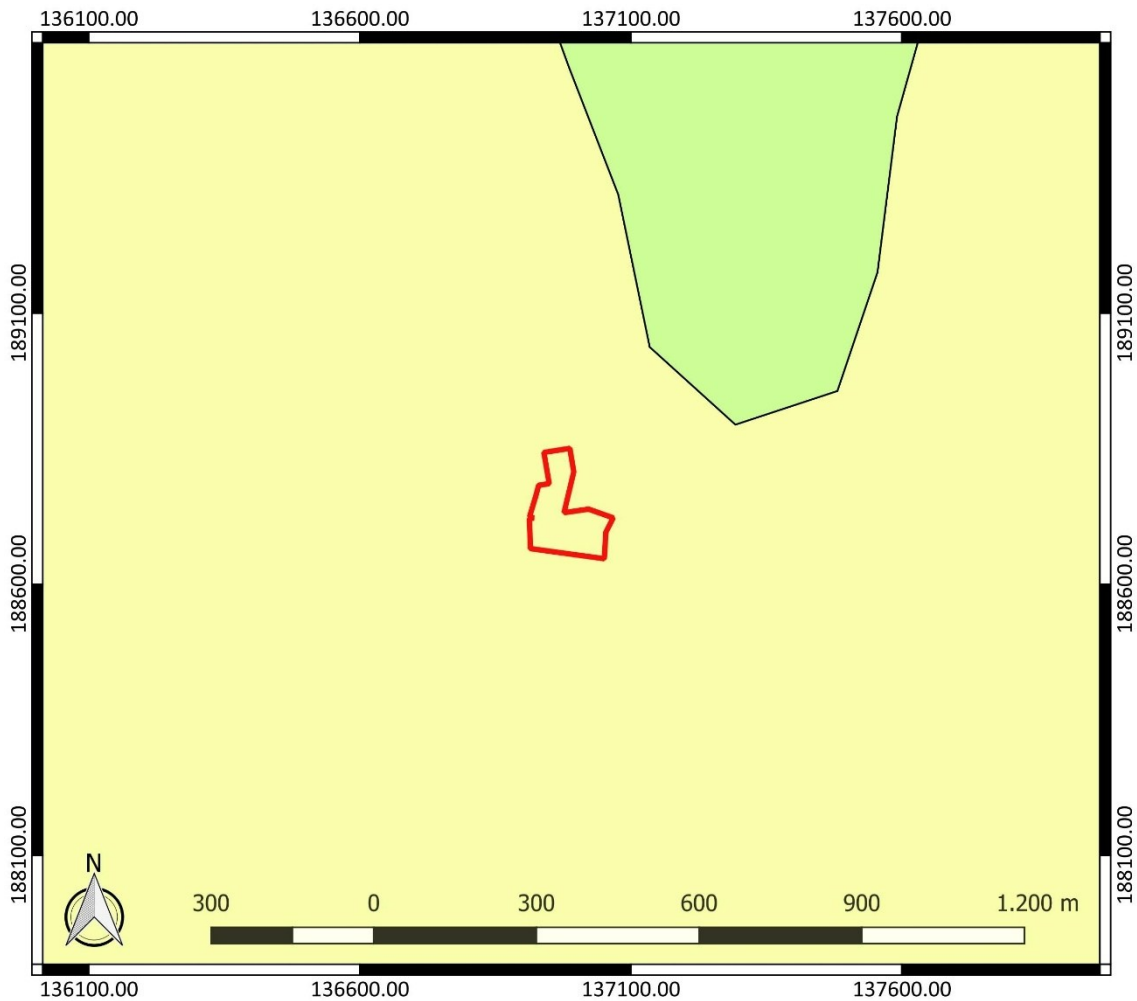
Figuur 13: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 13) bestaat uit het Lid van Ursel (Formatie van Maldegem), dat gekenmerkt wordt door grijsblauwe tot blauwe klei.⁵

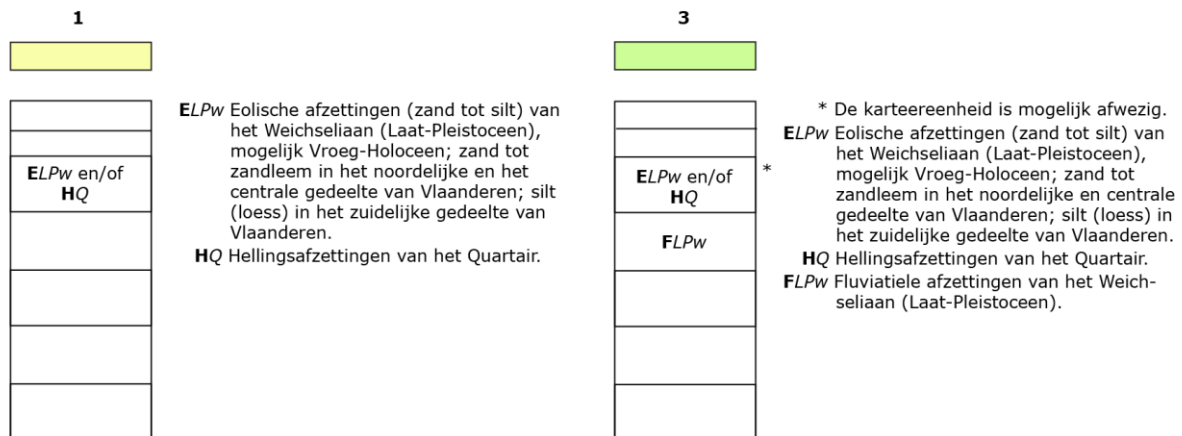
De quartairgeologische kaart (Figuur 14) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Ten noorden van het onderzoeksgebied zijn deze afzettingen mogelijk afwezig. Daar zijn tevens oudere fluviale afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) aanwezig.⁶

⁵ www.geopunt.be/kaart

⁶ www.geopunt.be/kaart

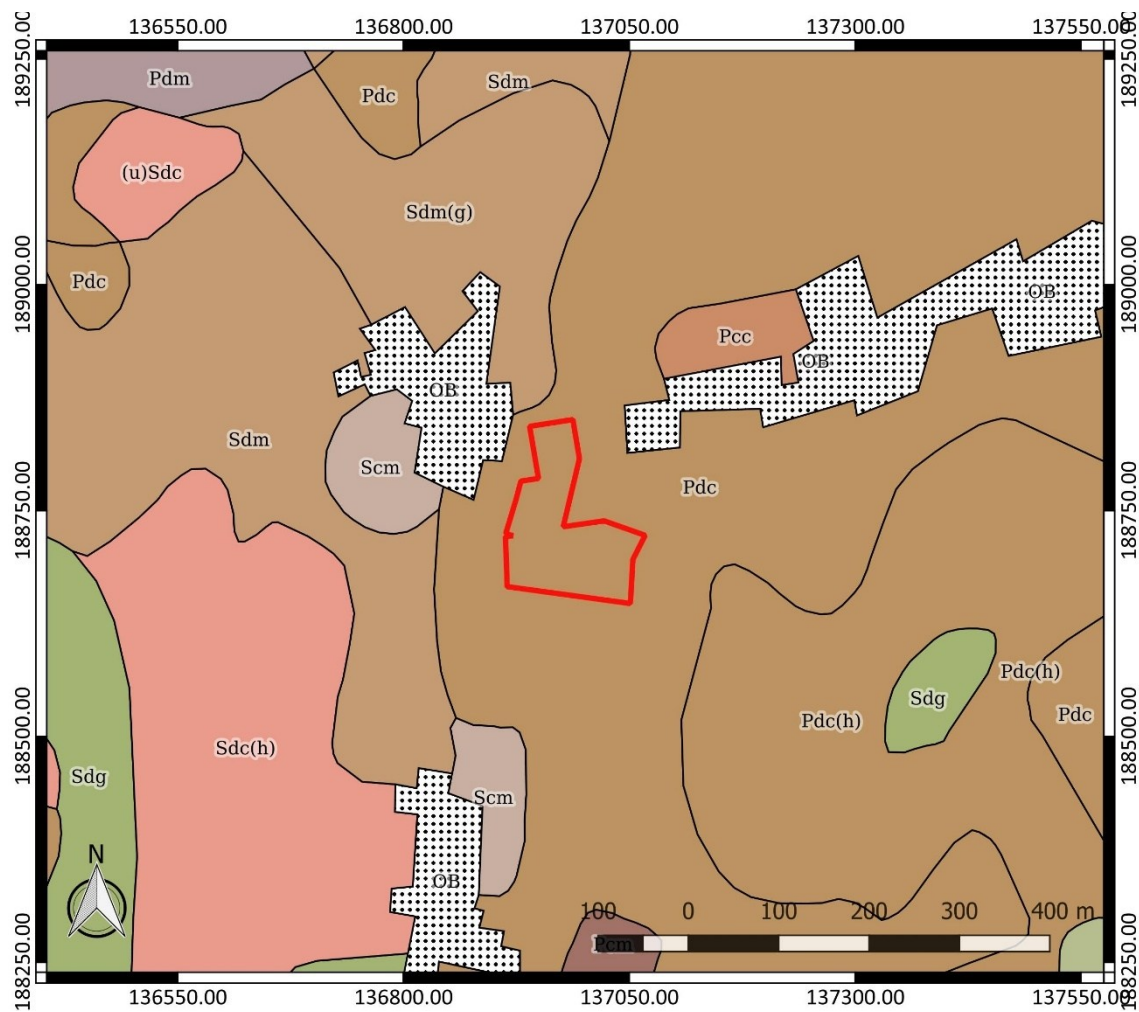
Figuur 14: Quartaairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 15: Legende bij de quartaairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 16) situeert het onderzoeksgebied ter hoogte van een matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Pdc). Deze heeft ten oosten van het onderzoeksgebied ijzerconcreties (Pdc(h)). Het gaat om een hydromorfe, sterk gedegradeerde, grijsbruine podzolachtige bodem. De Ap-horizont is donker grijsbruin, 25 à 30 cm dik en ligt op een lichte geelbruine overgangshorizont met een dikte van 20 à 30 cm. Roestverschijnselen vangen aan tussen 40 en 60 cm onder het maaiveld. Een sterk verbrokkelde Bt-horizont vangt aan vanaf ca. 60 cm diepte. Vaak is de kleiaanrijkhingshorizont bijna verdwenen en zijn ijzerconcreties

aanwezig (Pdc(h)).⁷ Ten westen van het onderzoeksgebied wordt op de bodemkaart een matig droge tot matig natte lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont (Scm en Sdm) weergegeven.

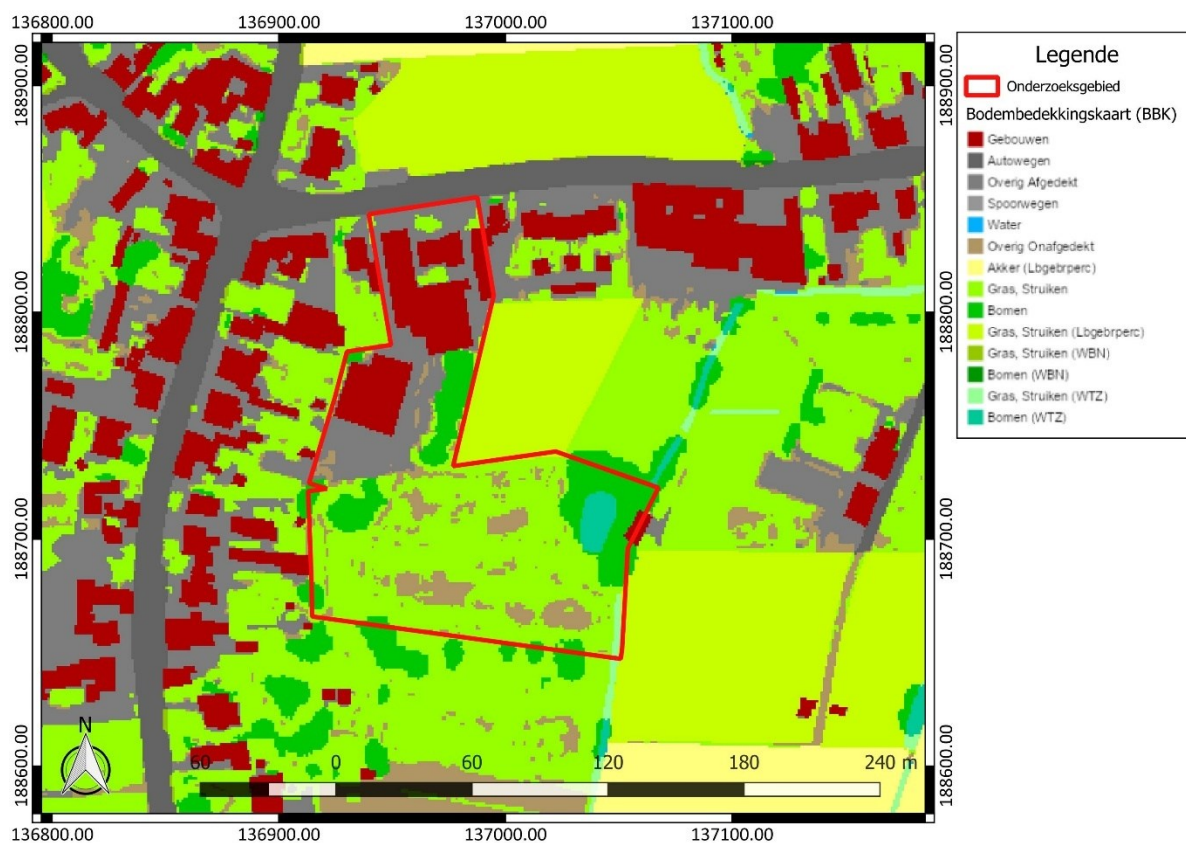

Figuur 16: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

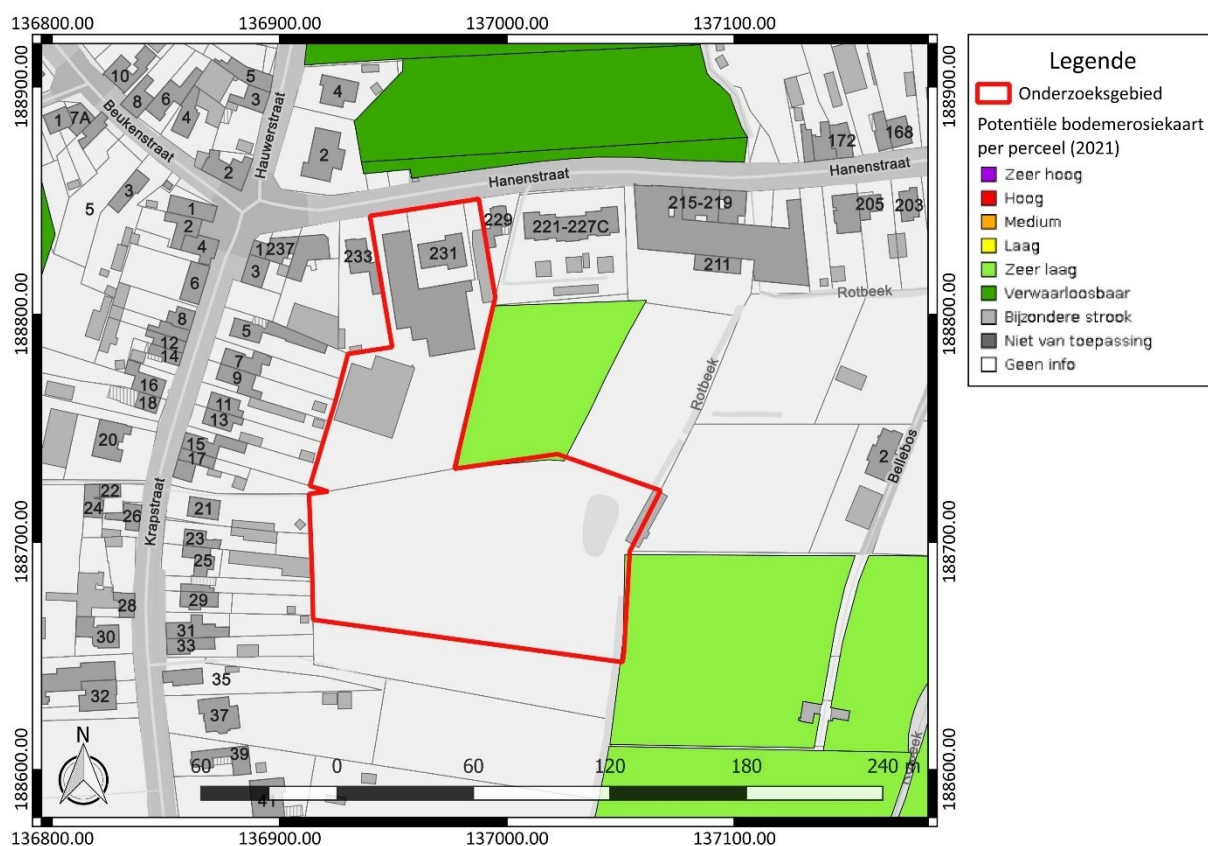
In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaat gebouwen en verhardingen te bemerken. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door gras, bomen en struiken, maar ook water ter hoogte van de vijver (Figuur 17). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 9).

Het grootste deel van het onderzoeksgebied is niet ingekleurd op de potentiële bodemerosiekaart. Aan de noordoostelijke rand van het onderzoeksgebied wordt de erosiegevoeligheid zeer laag aangeduid. In de omgeving is de erosiegevoeligheid verwaarloosbaar tot zeer laag (Figuur 18).

⁷ Louis 1974, 61

Figuur 17: Bodemgebruikskarta met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 18: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Buggenhout werd in 1125 voor het eerst vermeld als “Buckenholt”. De naam is samengesteld uit de Oudsaksische woorden “Boka” (beuk) en “holt” (hout, bos). Dit is een verwijzing naar het uitgestrekte bos dat in de middeleeuwen tot aan de Schelde reikte. Buggenhout maakte van in de vroege middeleeuwen deel uit van het hertogdom Brabant en de heerlijkheid van de Heren van Grimbergen. Na een verbeurdverklaring door familietwisten en conflicten werd het bos opgenomen in het kroondomein en viel Buggenhout uiteen in twee heerlijkheden. Het deel “Buggenhout-Bournonville”, waarin het huidige centrum gelegen is, behoorde sinds het einde van de 16de eeuw tot in 1765 toe aan het geslacht Bournonville uit Artois en werd zelfs tot prinsbisdom verheven in 1658. Het andere deel, “Buggenhout-Grimbergen”, gelegen in het gebied van de huidige gehuchten Opstal en Briel, was eigendom van de heren van Grimbergen en maakte deel uit van Brabant. Tijdens de Franse Revolutie werd de gemeente toegevoegd aan het Département de l'Escaut. Vanaf dan hoorde Buggenhout op administratief vlak bij Oost-Vlaanderen. Het centrum van Buggenhout is ontstaan door ontginning van de noordelijke rand van het bos en ontwikkelde zich rond de parochiekerk Sint-Niklaas.⁸

Ter hoogte van het noordelijke deel van het onderzoeksgebied zou volgens de CAI een brouwerij gestaan hebben (zie hoofdstuk 2.2). De kavel waar deze brouwerij zich bevond, werd bij de verdeling in 1657 van een nalatenschap als volgt omschreven: *“hofstede metten huijsee Brouwerije fruijtboomen ende andere Edificien daer op staende genaempt de hooge Linde groot t'saemen twee daghwandt ende tachentich roeden commende in twee seijden des heeren straete”*. Uit een schenkingsakte van 1572 leren we dat de gebouwen in hout opgetrokken waren met lemen wanden. Vanaf 1755 wordt de bebouwing omschreven als “huysstede hooghe Linde”, wat doet vermoeden dat de brouwerij op het perceel kort na het midden van de 18de eeuw gesloopt is of dat de aan de brouwerij gerelateerde bebouwing een andere invulling heeft gekregen. Ook later is er geen sprake meer van een brouwerij. Er bleef wel een herberg aanwezig. Vanaf het einde van de 18de eeuw raakte het oorspronkelijke perceel steeds sterker verkaveld.⁹

Op basis van het landboek uit 1690 kon bepaald worden dat het perceel zich langs de Krapstraat bevond en dat het langs de korte zijde begrensd werd door de Beukenstraat.¹⁰ Op basis van de beschrijving van de ligging zou de brouwerij zich niet ter hoogte van het onderzoeksgebied bevonden hebben, maar aan de overzijde van de Krapstraat, ten westen van het onderzoeksgebied. Dat het perceel waar de brouwerij zich bevond niet ter hoogte van het onderzoeksgebied gelegen was, wordt verder ook ondersteund door de afwezigheid van bebouwing ter hoogte van het onderzoeksgebied op de geraadpleegde historische kaarten.

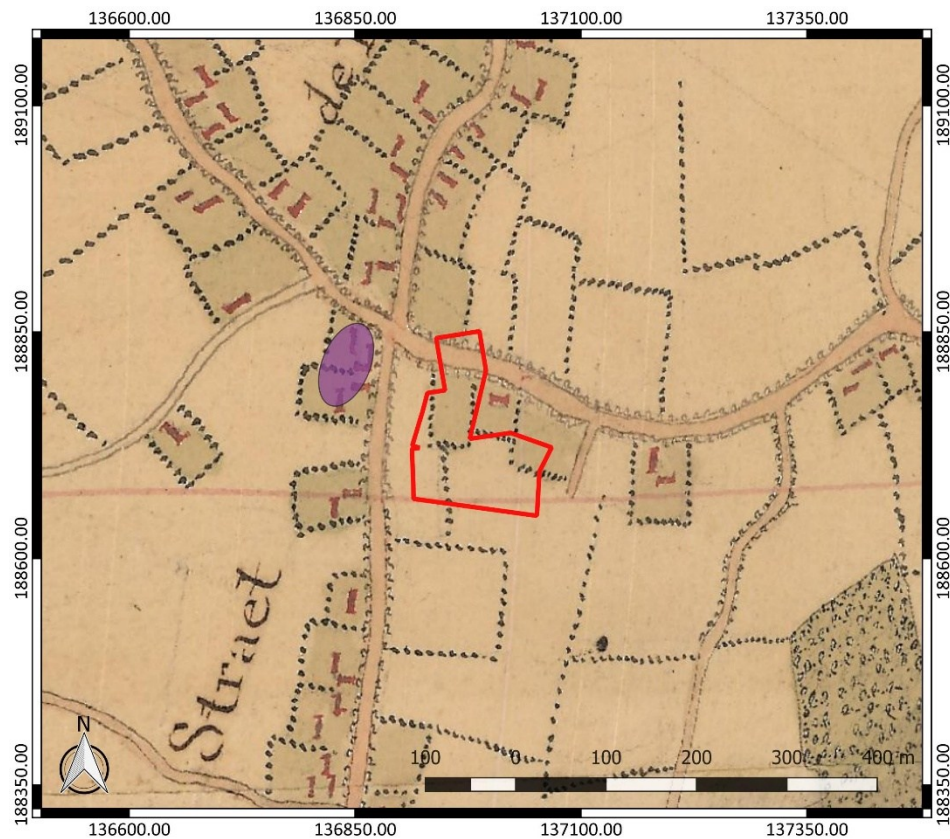
Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), bevindt het onderzoeksgebied zich reeds langs de Hanenstraat (Figuur 19). Het terrein lijkt onbebouwd. Het noorden is in gebruik als grasland of als tuin, het zuiden is in gebruik als akkerland.

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het onderzoeksgebied volledig in gebruik is als akkerland (Figuur 20). Het onderzoeksgebied sluit aan bij het gehucht Hoogelinde. De bebouwing van brouwerij d'Hooghe Linde is op beide kaarten wellicht weergegeven ten westen van het onderzoeksgebied.

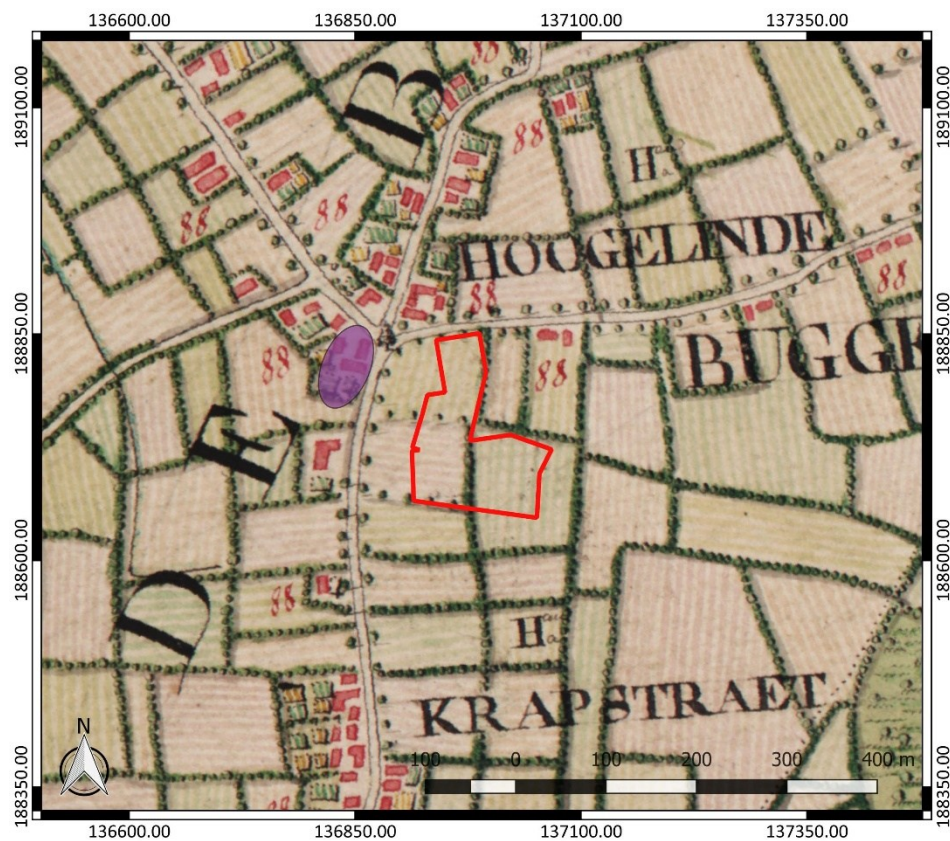
⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Buggenhout [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14387> (Geraadpleegd op 17 maart 2025)

⁹ Servaes 1989, 19-21

¹⁰ Servaes 1989, 19

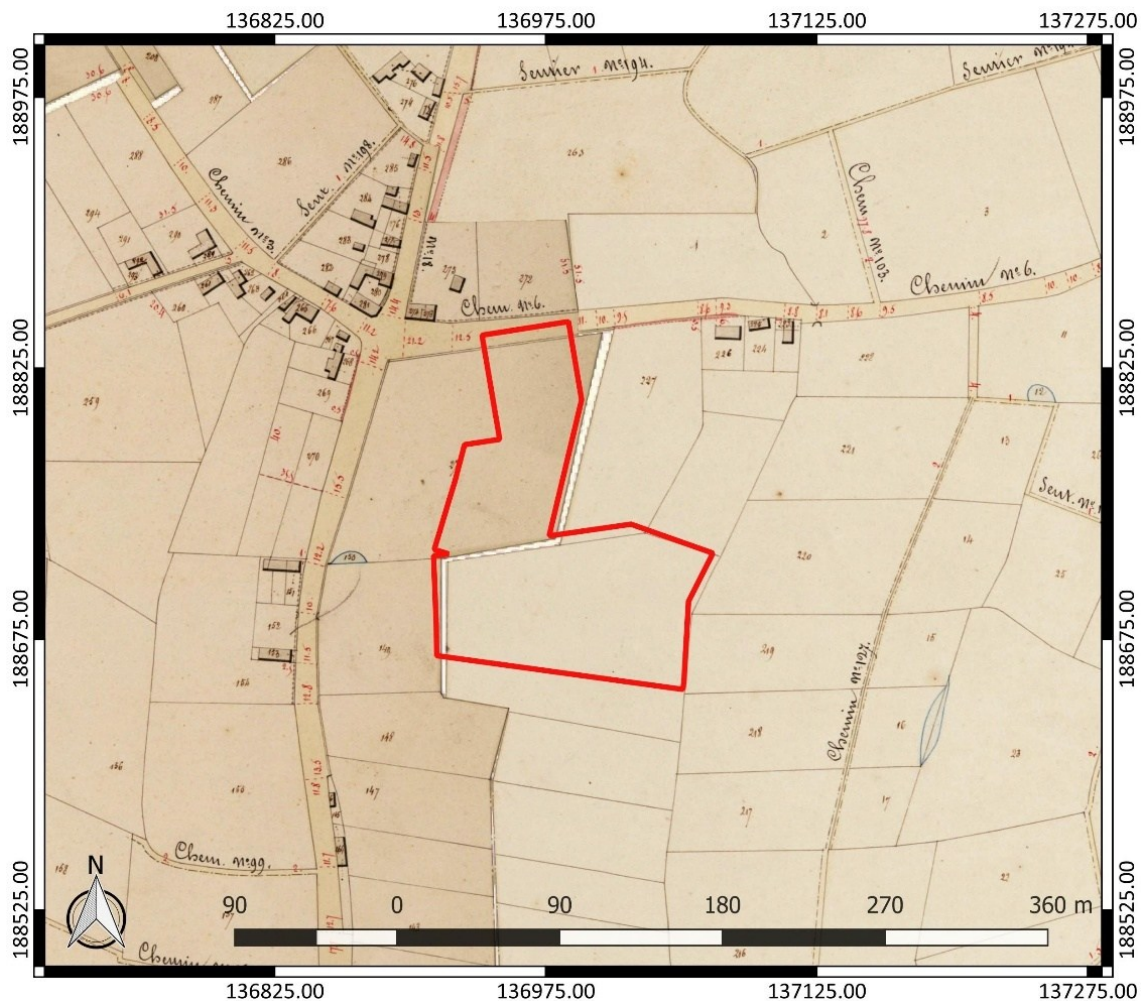

Figuur 19: Villaretkaart met lokalisatie van de vermoedelijke ligging van brouwerij d' Hooghe Linde en aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

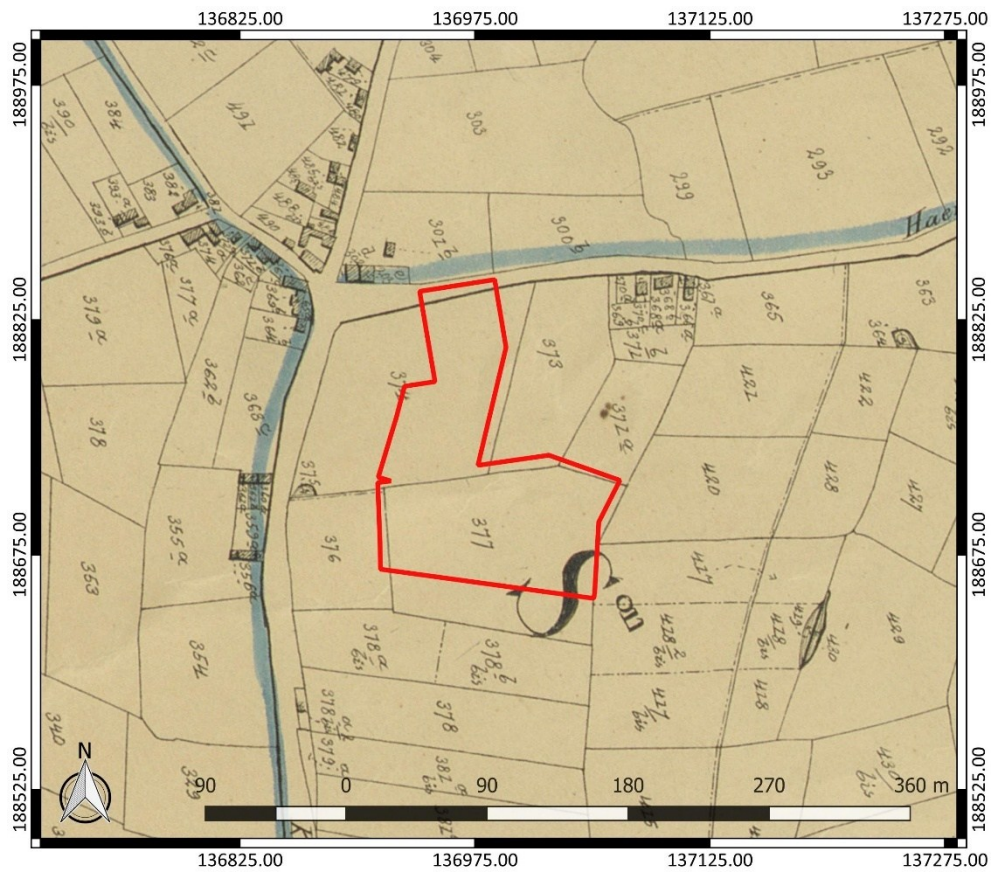
Figuur 20: Kabinetkaart der Oostenrijkse Nederlanden met lokalisatie van de vermoedelijke ligging van brouwerij d' Hooghe Linde en aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) is nog geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Vermoedelijk was het terrein nog steeds in gebruik als akkerland (Figuur 21 en Figuur 20).

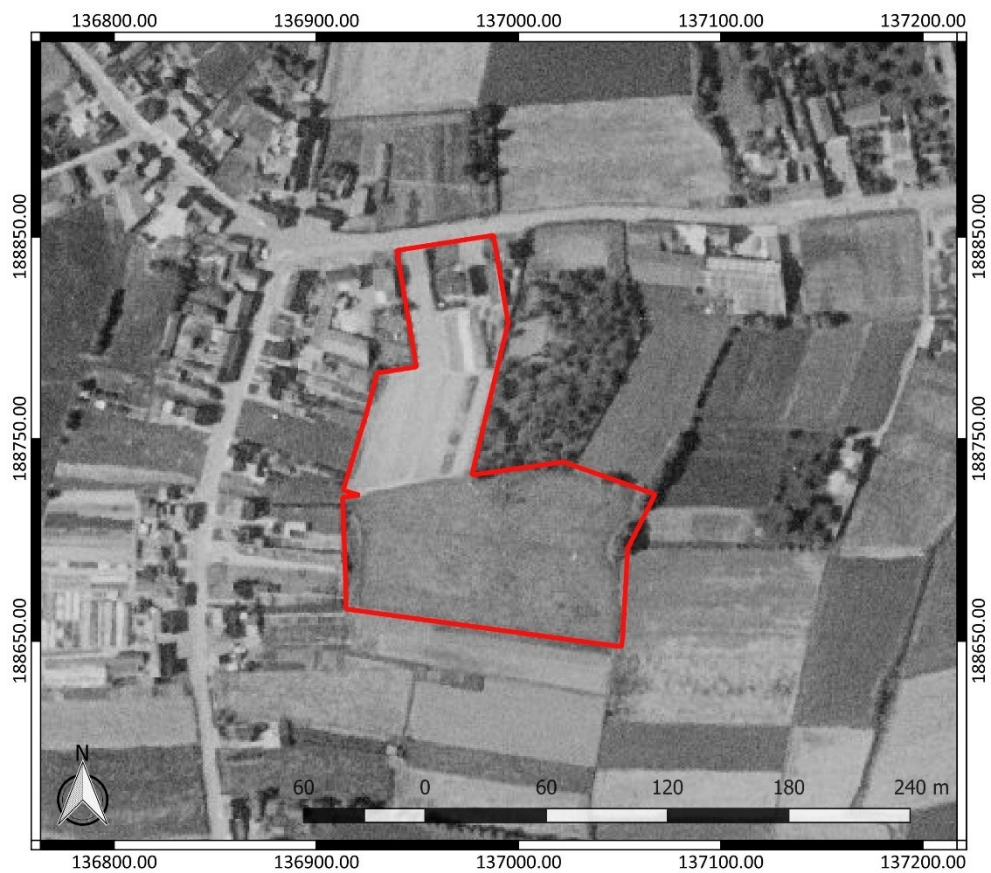

Figuur 21: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 23) toont bebouwing in het noorden van het onderzoeksgebied. Het gaat om een woning, een bijgebouw en een serre. De rest van het terrein is in gebruik als gras- en als akkerland. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 24) toont dat de serres binnen het onderzoeksgebied uitgebreid zijn. Ook is de vijver aangelegd. De bestaande serre is uitgebreid en ten zuidwesten ervan is een nieuwe serre opgericht. Het zuiden van het onderzoeksgebied is in gebruik als grasland. Het beeld komt vrij goed overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto, maar er is in het westen wel nog een serre toegevoegd en er zijn nu wel wat meer bomen aanwezig (Figuur 9).

Figuur 22: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 23: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 24: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

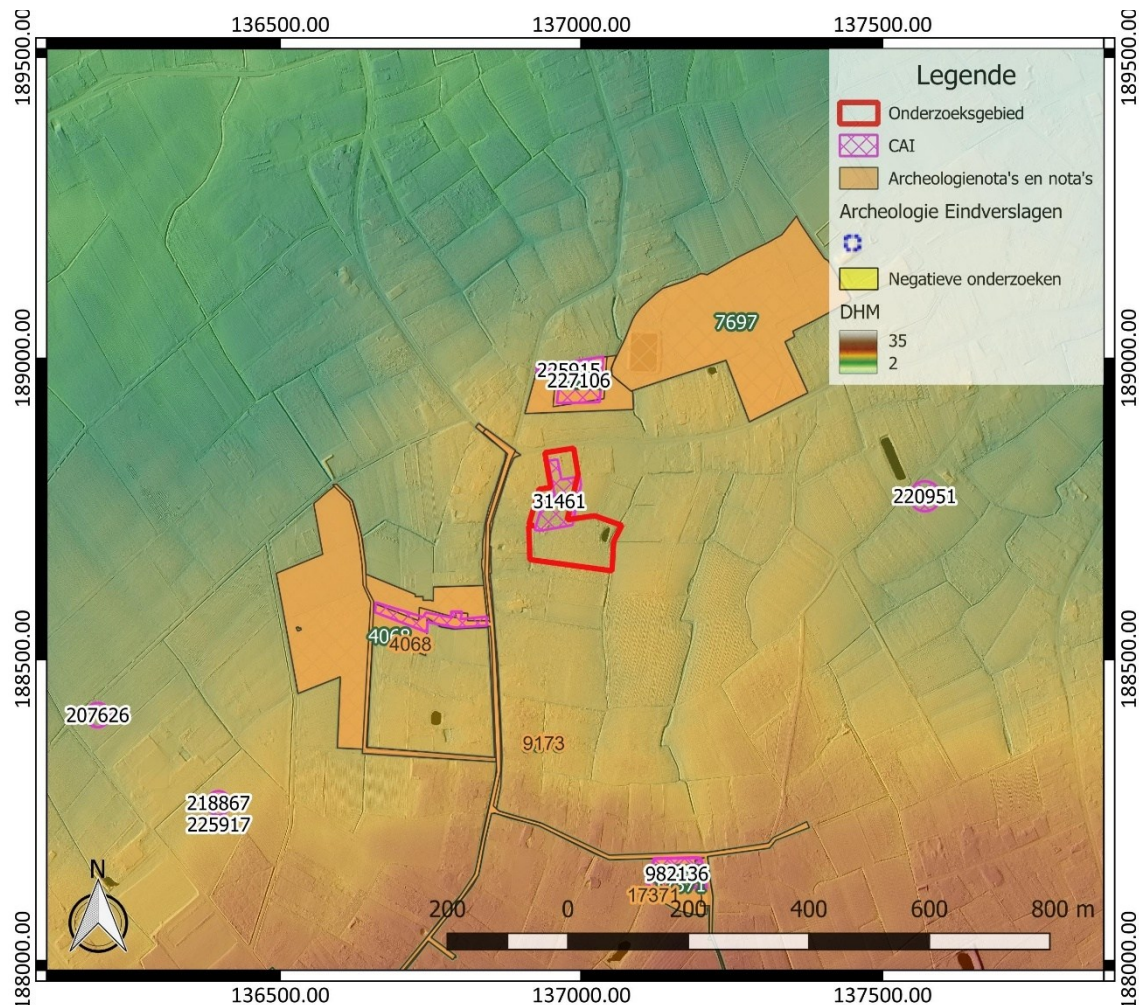
De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 25). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Ter hoogte van het onderzoeksgebied bevindt zich zoals gezegd een CAI-locatie (CAI ID 31461). Deze kwam reeds aan bod bij de archeologische voorkennis (zie 2.2). Op korte afstand ten noorden van het onderzoeksgebied, aan de overzijde van de Hanenstraat, maar ook ten zuidwesten (zelfde CAI ID), werden bij een proefsleuvenonderzoek greppels aangetroffen van een onbekende datering (CAI ID 227106). Vermoedelijk zijn ze 18de- of 19de-eeuws.¹¹ Ter hoogte van het noordelijke terrein werd bij metaaldetectie een stuk van een mondharmonica en een leeuwencent gevonden, beide uit de nieuwste tijd (CAI ID 225915).¹²

¹¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Hauwerstraat 12 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/227106> (geraadpleegd op 18 maart 2025).

¹² Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Hauwerstraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/225915> (geraadpleegd op 18 maart 2025).

Ten oosten van het onderzoeksgebied, op een gelijkaardige hoogte, werden bij metaaldetectie leeuwencenten, een rokgewicht, musketkogels, een loden kogel, maar ook een stuk 18de-eeuws klokkenbrons (2 sol - Louis XVI) aangetroffen (CAI ID 220951).¹³

Figuur 25: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

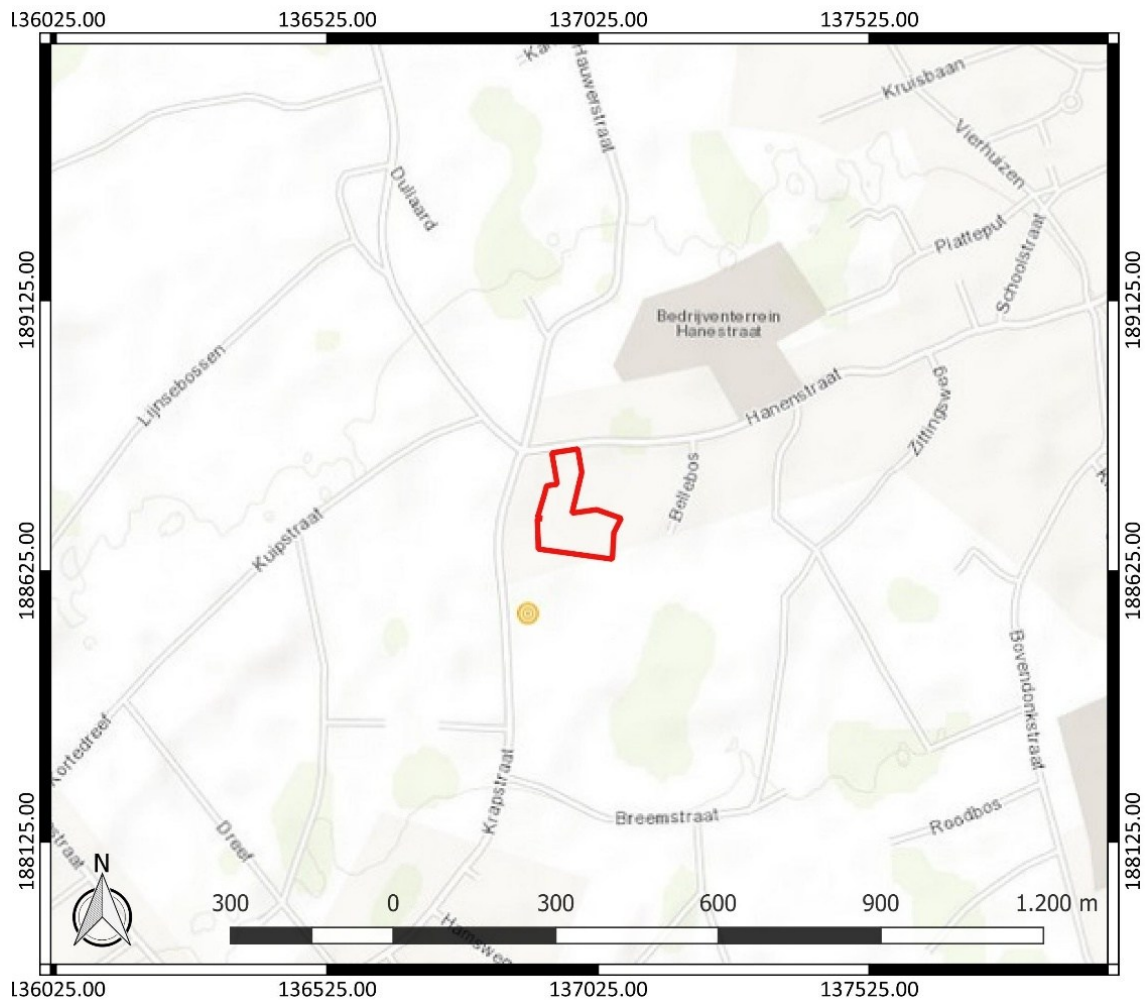
Wat hoger op de cuesta, ten zuiden van het onderzoeksgebied, werden bij een proefsleuvenonderzoek paalsporen, een greppel, ploegsporen en twee natuurlijke sporen aangetroffen (CAI ID 982136). Aan al deze sporen werd een recente datering toegekend. Ze staan in verband met recente landbouwactiviteiten op het terrein.¹⁴ Op al een relatief grote afstand ten zuidwesten van het onderzoeksgebied bevinden zich nog een drietal CAI-locaties. Het gaat om metaaldetectievondsten. Er zijn 19de- en/of 20ste-eeuwse munten en andere metaalvondsten uit de nieuwe en nieuwste tijd aan het licht gekomen. Het gaat onder meer om zegelloodjes, musketballetjes, knoopjes – ook militaire –, kogels, een gesp en een ring (CAI ID 207626, 218867 en 225917).¹⁵

¹³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Zittingsweg [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/220951> (geraadpleegd op 18 maart 2025).

¹⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Hofkwartier [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982136> (geraadpleegd op 18 maart 2025).

¹⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kuipstraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/207626> (geraadpleegd op 18 maart 2025); Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Dreef [online],

Op ongeveer 120 m ten zuiden van het onderzoeksgebied kwam tijdens de Tweede Wereldoorlog, op 12 november 1944, een Duitse V2-raket terecht (VB3821).¹⁶ In de nabije omgeving zijn geen andere inslagen gekend. Het eigenlijke doelwit van de raketten was de haven van Antwerpen. Het onderzoeksgebied ligt hier al op grote afstand vandaan.

Figuur 26: Inslaglocatie (oranje bol) van een V2-raket, weergegeven op het kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/218867> (geraadpleegd op 18 maart 2025); Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Dreef [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/225917> (geraadpleegd op 18 maart 2025).

¹⁶ <https://www.vergeltungswaffen.be/>

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het terrein is gelegen in Buggenhout, in het zuidwesten van het gehucht Hoge Linde, ten zuiden van de Hanenstraat. Het kent een gunstige landschappelijke ligging op de noordelijke uitloper van de cuesta van Opstal-Buggenhout-Malderen. In de omgeving zijn verschillende waterlopen aanwezig. Aan de oostzijde van het onderzoeksgebied stroomt de Rotbeek en ten westen bevinden zich de Meirputbeek/Meerputbeek en de Zwarte Beek. Archeologisch onderzoek in de nabije en ruimere omgeving heeft tot nog toe resten opgeleverd uit de nieuwe en nieuwste tijd. Gezien de landschappelijke ligging van het onderzoeksgebied kunnen ook oudere archeologische resten voorkomen.

De CAI situeert ter hoogte van het noordelijke deel van het onderzoeksgebied een brouwerij die minstens teruggaat tot in de 17de eeuw en die blijft bestaan tot kort na het midden van de 18de eeuw. Deze is niet te zien op de geraadpleegde historische kaarten uit de 18de eeuw. Vermoedelijk is de ligging van de brouwerij in de CAI verkeerd gesitueerd en bevond deze zich in feite ten westen van het onderzoeksgebied.

Op de geraadpleegde historische kaarten uit de 18de eeuw is het onderzoeksgebied in gebruik als gras- en als akkerland. Ook op de 19de-eeuwse kaarten is er geen bebouwing te zien. Op de luchtfoto's uit de tweede helft van de 20ste eeuw is ter hoogte van het noorden van het onderzoeksgebied een bloemisterij aanwezig. Het zuiden is dan in gebruik als grasland. In het zuidoosten is een vijver aangelegd.

Wat is de impact van de geplande werken?

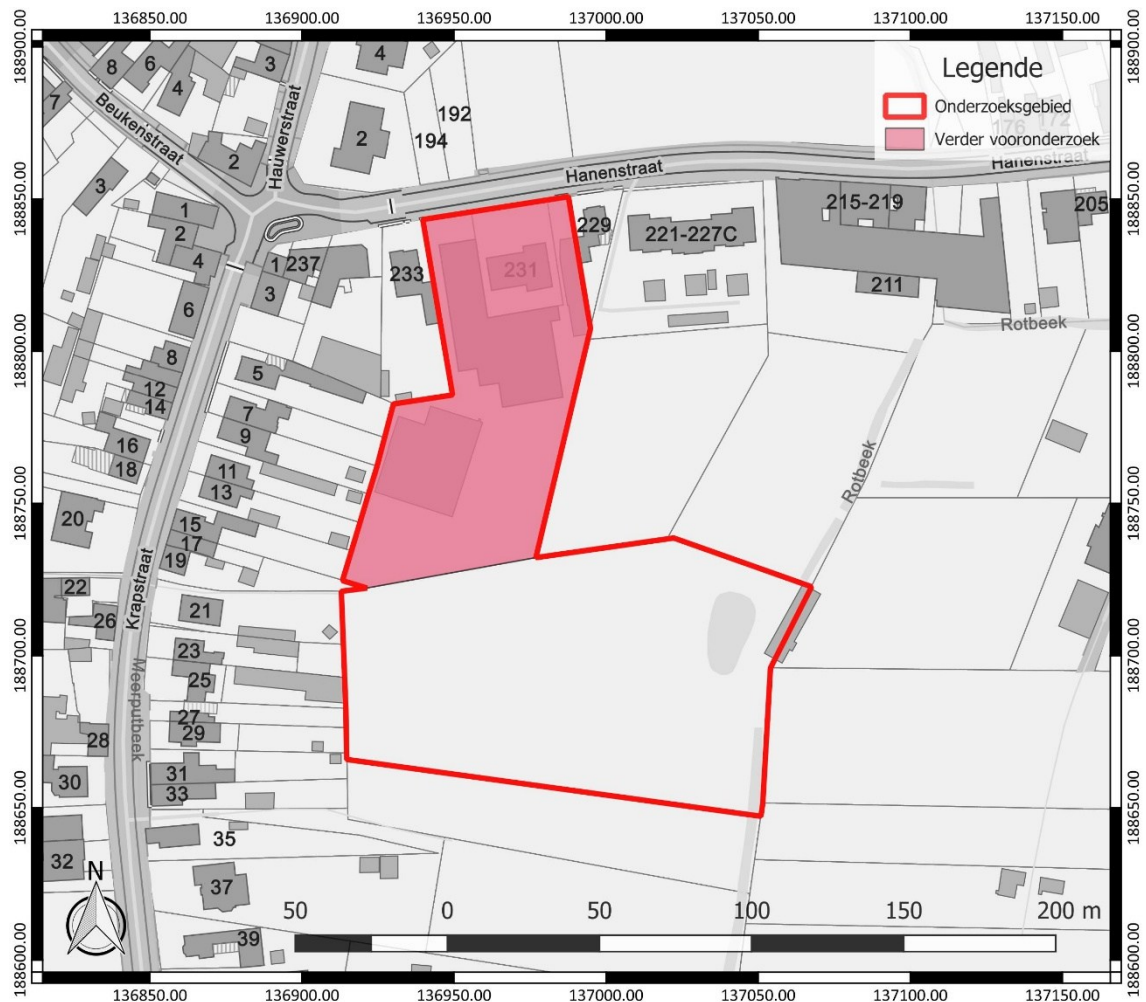
In een zone van ca. 6427 m² worden binnen het onderzoeksgebied bodemingrepen gepland. De voornaamste werken omvatten de sloop van de huidige bebouwing en verharding en de oprichting van een rouwcentrum met bijhorende omgevingsaanleg. De verstoringsdiepte van de verschillende bodemingrepen varieert en loopt maximaal op tot ca. 1,00 m diepte. Enkel ter hoogte van de nieuwe nutspuilen loopt de verstoringsdiepte sterkern op, tot maximaal ca. 3,20 m. Omdat we de diepteligging van het relevante archeologische niveau op dit moment niet kennen, moeten we besluiten dat de geplande werken een bijkomende bedreiging voor het nog aanwezige bodemarchief vormen in een zone van ca. 6427 m² waar bodemingrepen gepland worden.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het uitgevoerde bureauonderzoek geeft aan dat het onderzoeksgebied mogelijk archeologisch potentieel kent. Deze inschatting is gebaseerd op de gunstige landschappelijke ligging van het terrein op de noordelijke uitloper van de cuesta van Opstal-Buggenhout-Malderen. In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn archeologische waarden gekend uit de nieuwe en de nieuwste tijd, maar op basis van de landschappelijke ligging van het onderzoeksgebied kunnen ook oudere resten voorkomen.

In het noorden van het onderzoeksgebied zou er zeker vanaf de 17de eeuw en in de eerste helft van de 18de eeuw een brouwerij aanwezig geweest zijn volgens de CAI. Deze brouwerij lijkt echter ten westen van het onderzoeksgebied gesitueerd te zijn. De 18de- en 19de-eeuwse kaarten tonen dat het onderzoeksgebied steeds in gebruik was als gras- en/of akkerland. Over het algemeen kunnen we op basis daarvan een goed bewaard bodemarchief verwachten.

De 20ste-eeuwse bebouwing in het noorden van het onderzoeksgebied kan wel enige negatieve impact gehad hebben. De geplande werken betekenen een bijkomende bedreiging voor het aanwezige bodemarchief. Gezien het archeologisch potentieel van het terrein is daarom bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig in een zone van 6427 m².

Figuur 27: Aanduiding van de zone waar verder vooronderzoek nodig is, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein bebouwd, verhard of begroeid is.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt

daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor de sloop van de bestaande bebouwing en de oprichting van nieuwe bebouwing, diende een archeologienota opgemaakt te worden. Het onderzoeksgebied blijkt gunstig gelegen op de noordelijke uitloper van de cuesta van Opstal-Buggenhout-Malderen. In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn archeologische resten gekend uit de nieuwe en de nieuwste tijd, maar op basis van de gunstige landschappelijke ligging van het terrein en de verwachte bodem kunnen ook oudere archeologische resten aanwezig zijn, waaronder ook steentijd artefactensites.

Een brouwerij die zich volgens de CAI ter hoogte van het onderzoeksgebied zou bevonden hebben, lijkt in feite ten westen van het onderzoeksgebied gelegen te geweest te zijn. Aan de hand van de gereconstrueerde gebruiksevolutie van het terrein aan de hand van historische kaarten en luchtfoto's wordt over het algemeen een goede bewaring van het bodemarchief verwacht. Een evaluatie van de impact van de geplande bodemingrepen geeft aan dat het bodemarchief in de zone waar bodemingrepen gepland worden, mogelijk bijkomend bedreigd wordt. Gezien het archeologische potentieel van het terrein is daarom verder archeologisch vooronderzoek nodig in de zone van de geplande bodemingrepen.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Bogemans, F., 1996: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 23 Mechelen*, Brussel.

Louis, A., 1974: *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Dendermonde 57 W*, Gent.

Servaes, P., 1989: Over "Huysstede ende Brouwerie d' Hooghe Linde", *Ter Palen* 14-1, 19-21.

4.2 Websites

Cartesius (2025)

<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2025)

<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2025)

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2025)

<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2025)

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2025)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

V1 & V2 inslagen in België (2025)

<https://www.vergeltungswaffen.be/>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

